Відгук офіційного опонента Сюти Богдана Омеляновича
про дисертацію Ши Сіня
«Музично-професійна школа саксофонного мистецтва Китаю: національні традиції і міжнародні впливи»,
що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю
025 – музичне мистецтво напрямку 02 – культура і мистецтво

Музика для духових інструментів, зокрема оркестрово-інструментальна, стала тим видом музикування і творчості, з якого в кінці XIX ст. фактично розпочалася інтеграція здобутків європейської і американської музичних практик у культурно-мистецький простір Китаю. 1879 року був заснований і дав перші концерти Шанхайський публічний духовий оркестр. На початку XX ст. вже існували духові оркестрові та ансамблеві колективи, що складалися із китайських виконавців. А відносно новий інструмент саксофон з'явився у Китаї ще 1856 року (патент на винахід нового інструмента Адольф Сакс отримав щойно десятьма роками до цього) і на початку XX ст. став звичним інструментом у таких колективах. Тому поява кожної роботи, спрямованої на вивчення творчості, теорії та практики виконавства, методики гри чи педагогічних прийомів і систем, які стосуються одного духового інструмента чи діяльності ансамблю в Китаї, є водночас складником комплексного дослідження розвитку китайської музичної культури XX – XXI ст.

Подана до захисту дисертація Ши Сіня «Музично-професійна школа саксофонного мистецтва Китаю: національні традиції і міжнародні впливи» корелює низкою пізнавальних музикознавчих інтенцій: дослідження тенденцій розвитку музичної культури сучасного періоду, формування теоретично обґрунтованої та практично верифікованої візії творчих особливостей професійних музично-виконавських шкіл у музичній культурі Китаю, осмислення специфіки креативного опрацювання національних традицій та способів їх збагачення з огляду на глобалізаційні впливи. З реалізацією цих інтенцій пов'язана міждисциплінарність застосованого

підходу, що поєднує музикознавчі, культурологічні, історичні та мистецько-естетичні прийоми в ракурсі «традиція – сучасність – перспективи розвитку».

У фокусі уваги дисертанта – максимально конкретизована галузь саксофонного мистецтва (творчості, виконавства, педагогіки) з урахуванням найактуальніших тенденцій поєднання національних традицій із впливами іншонаціональних музичних культур. Із цим, безумовно, пов'язана *актуальність* обраної теми дослідження та способи її вирішення, адже на сьогодні справді немає праць, які б кваліфіковано й системно «висвітлювали різноманіття діяльності китайських педагогів саксофона, їх науково методичний доробок, значення композиторсько-виконавської творчості та музично-суспільної діяльності, що в сукупності визначило шляхи блискавичного поступу китайського саксофонного мистецтва на початку XXI століття» [с. 2]. Відчутна також потреба належного наукового опису тенденцій розвитку китайського саксофонного мистецтва в контексті його значення у світовій музичній культурі. На нашу думку, рецензована робота Ши Сіня є вчасною, вдумливо підготованою на ці запити.

Дослідження містить низку нових наукових фактів, положень, варіантів їх осмислення, вводить в активний мистецький і науковий обіг нові цікаві факти й узагальнення. Із-поміж найбільш важливого акцентуємо, що в дисертації: 1) з'ясовано, що формування сичуаньської, шанхайської та пекінської гілок саксофонного виконавства опиралося на синергію європейської академічної бази та китайської традиційної естетики; 2) вперше систематизовано етапи розвитку саксофонної індустрії та освіти в Китаї протягом XX – першої четверті XXI ст.; 3) розкрито специфіку «звукового образу» саксофону у творах китайських композиторів, які імітують тембри традиційних китайських духових інструментів (ді, сяо, сона); 4) уведено в науковий обіг маловідомий у Європі репертуар для саксофону та аналітичні студії творчої діяльності провідних виконавців (зокрема Лі Маньлуна та інших); 5) уперше комплексно вивчено фактори динамічного розвитку

китайської саксофонної школи; 6) розширено відомості про регіональні особливості діяльності китайських майстрів; 7) запроваджено в науковий обіг факти біографій Ян Туна, Ван Є, Гай Цюня; 8) уперше висвітлено творчі здобутки Сю Юйшена, Тан Чангі, Чжана Цзіюна; 9) досліджено вплив українських саксофоністів на становлення китайської школи; 10) запропоновано структурно-функціональну модель китайського саксофонного мистецтва.

Оскільки «розвиток саксофонного мистецтва Китаю періоду першої чверті XXI ст. в комплексному дослідженні усіх сфер його професіоналізації, мистецьких та художніх подій залишається невивченим у музикознавстві» [с. 2], погоджуємося зі значущістю результатів дослідження. *Теоретичне значення* полягає в тому, що положення дисертації суттєво збагачують сучасну інтерпретологію, компаративістику та органологію, пропонуючи модель аналізу адаптації західного інструментарію в нетиповому етнокультурному середовищі. З *практичного погляду* матеріали дослідження можуть бути впроваджені в навчальний процес ЗВО мистецького спрямування України та Китаю – у профільні курси «Історія виконавського мистецтва», «Методика навчання гри на духових інструментах», «Музична інтерпретація», також у виконавську практику в класах саксофона.

За *мету* дослідження здобувач визначив музикознавчу реконструкцію процесів, що відбуваються у професійному саксофонному мистецтві Китаю та доведення його значущості для сучасного світового музичного простору. *Об'єктом дослідження* слугувало саксофонне мистецтво Китаю XX – початку XXI ст. в історико-теоретичному і мистецькому середовищі Китаю та світу, а *предметом* – багатокомпонентні складники професійного саксофонного мистецтва Китаю як результат діалогу культур у площині розвитку національних засад та міжнародної комунікації.

Наукові положення дисертації мають вагоме *методологічне підґрунтя*. Дисертант органічно поєднує історико-культурний, аналітичний,

компаративний, виконавсько-інтерпретаційний методи. Репрезентативність джерельної бази забезпечує значний масив китайськомовних, англомовних, українськомовних теоретичних праць, нотних видань і аудіозаписів.

Дисертація має логічну структуру, складається зі вступу, трьох розділів (із підрозділами), висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи – 221 с. Основний текст викладено на 187 сторінках. Список використаних джерел містить 204 позиції.

У першому розділі «Суспільно-історичне та мистецьке підґрунтя становлення професійного саксофонного мистецтва Китаю» автор ґрунтовно опрацьовує історіографічні, мистецтвознавчі, культурологічні положення найважливіших наукових праць китайських та зарубіжних, у т. ч. українських авторів стосовно аспектів історії і теорії саксофонного мистецтва, діалогу культур, інтегративних процесів у творчості. Назвемо основні здобутки цієї структурної частини: 1) детальний аналіз прикметно-визначальних індивідуальних ознак сонорно-тембральних характеристик саксофона та особливостей їх використання в композиторській творчості й виконавстві Китаю; 2) характеристика стану вивчення проблеми та засад транскультурних процесів, що стосуються питання становлення і розвитку китайського професійного саксофонного мистецтва; 3) огляд історіографії та сонорно-тембральних властивостей саксофона. При цьому автор слушно й аргументовано спирається на положення праць Г. Берліоза, Р. Штрауса, М. Мимрика. У відповідному контексті окреслено важливі фактори інкультурації та акультурації інструмента в Китаї. Важливим, на нашу думку, є також заключний підрозділ з аналізом сучасного стану діалогічної співпраці музикантів-саксофоністів з Китаю та країн Заходу в умовах розгортання глобалізаційних процесів.

Другий розділ «Тенденції мистецької стратегії саксофоністів Китаю у першій чверті XXI століття» присвячено історичним віхам становлення професійної освіти та методичних підходів в останній чверті століття. На

прикладах багатоаспектної діяльності та творчих досягнень найбільш яскравих представників сучасного саксофонного мистецтва Китаю Лі Маньлуна і Лі Юйшена та їх учнів-послідовників виведено головні чинники розвитку педагогічної, виконавської й наукової діяльності відповідних саксофонних шкіл. Автор доречно акцентує важливість продовження традицій у створенні збірок творів, розгортанні наукових розробок, які стали важливими для розвитку музикологічної думки Китаю, зокрема в царині саксофонного мистецтва. Імпонує й те, що автор не оминає увагою знакового зростання уваги китайських саксофоністів до творчості українських композиторів, вказує на систематичне залучення окремих творів М. Скорика, В. Цайтца, В. Камінського, С. Пілютікова, В. Рунчака, Ю. Гомельської, К. Цепколенко до китайських навчальних, концертних і конкурсних програм.

У третьому розділі «Найпоказовіші досягнення науково-методичної діяльності як свідчення еволюції саксофонного мистецтва Китаю у першій чверті XXI століття» здобувач осмислює досягнення наукової та методично-педагогічної діяльності представників професійних саксофонових шкіл у КНР. Концептуально важливим у цьому контексті постає аналіз шляхів адаптації європейського й американського способів навчання і виконавських підходів. Ґрунтовно досліджено й аргументовано показано створення китайської саксофонної школи як багатокомпонентної системи з необхідними рівнями та структурними елементами, що заснована на тяглості педагогічних та виконавських зв'язків і традицій, закладених засновниками професійного саксофонного мистецтва Китаю.

На підставі аналізу фондів китайських консерваторій та університетів досліджено напрацювання американських і європейських саксофоністів у галузях навчально-методичної роботи й педагогічного репертуару.

Незаперечно важливим здобутком дисертанта стало створення цілісної структурно-функціональної моделі китайського саксофонного мистецтва в її найважливіших аспектах і проявах. Його доповнює обґрунтування

розвиненості саксофонного мистецтва Китаю у першій чверті XXI ст. як вагомого явища в міжнародному обширі академічної музичної творчості.

Дисертант довів, що китайська саксофонна школа сформована в процесі наполегливої подвижницької праці китайських саксофоністів під впливом допомоги й досягнень зарубіжних виконавців та педагогів, серед яких вагома частка належить саксофоністам з України. В контексті міжнародної співпраці окремо відзначено продуктивність майстер-класів, що їх провели саксофоністи-виконавці з Франції (Клод Делангл, Вінсент Давід), Японії (Нобуя Сугава, Йо Мацушіта Ясуто Танака), США (Кеннет Це, Гао Сінь, Рік ВанМатер Лінь Цзянькуань), Кореї (Кім Де Хун), Нідерландів (Арнольд Борнкамп) та з України (Ю. Василевич разом з молодими виконавцями Б. Теліжком і В. Павлюком).

Пізнавальним для широкого кола читачів дисертації Ши Сіня слугуватиме здійснений аналіз співдії факторів професіоналізації китайського саксофонного мистецтва – інкультурації, акультурації, стагнації і конвергенції, в ході розвитку яких сформувались відцентрова й доцентрова тенденції. Також заслуговує на увагу характеристика внеску українських саксофоністів-виконавців і авторів творів для саксофона у практику всебічного розвитку саксофонного мистецтва Китаю – поруч з осмисленням аналогічних тенденцій щодо музики США та Західної Європи, особливо тенденцій імплементації способів і стилістики джазового музикування. Фаховий інтерес викликають лаконічні аналітичні етюди про знакові для саксофонного мистецтва Китаю твори українських авторів (М. Скорик, Ю. Василевич, А. Гаврилець, В. Камінський, В. Цайтц, О. Козаренко, В. Рунчак, С. Пілютиков, К. Цепколенко, Ю. Гомельська, Л. Самодаєва), супроводжувані адаптованими положеннями їх методично-педагогічних напрацювань в контексті еволюції саксофонної творчості китайських композиторів і виконавців першої чверті XXI ст. Як результат цих процесів у контексті свідчення професійного зростання й удосконалення саксофонного

мистецтва Китаю на початку XXI ст. висвітлено основні тенденції науково-методичної, педагогічної, виконавської діяльності саксофоністів.

Основні положення дисертації належно апробовані в публікаціях здобувача (3 фахові статті у виданнях, затверджених МОН України, 6 тез доповідей на конференціях), а також у низці доповідей і виступів на міжнародних та всеукраїнських наукових заходах.

Як і кожне актуальне дослідження, рецензована дисертація стимулює до поглиблених роздумів, викликає побажання та дискусійні запитання:

1. Розглядаючи міжнародні впливи, дисертант зміщує акценти на французьку та американську традиції. На нашу думку, варто було б удокладнити роль східноєвропейського (зокрема українського) педагогічного і методичного досвіду в системі сучасної музичної освіти і практики Китаю.
2. Доречно було б доповнити текст більш розгорнутими методичними рекомендаціями для виконавців щодо шляхів подолання технологічних труднощів при відтворенні специфічних прийомів (глісандо, мультифоніки, чвертьтонів), що їх китайські композитори використовують для імітації традиційного співу чи гри на народних інструментах.
3. Недостатньо обґрунтованим видається твердження, що топологія рідних міст та місць праці видатніших саксофоністів стає вирішальним чинником для формування «певної «регіональної школи» Китаю – пекінської, сичуаньської, шанхайської, харбінської, гуанчжоуської та ін.» [с. 135]. Чи справді це так однозначно? Можливо, певні регіональні особливості саксофонового мистецтва залежно від місць праці їх носіїв виступають як характерні риси якоїсь однієї, вищого рівня школи?
4. У назві Розділу 2 є формулювання «мистецька стратегія». Якщо дисертант уживає його в статусі терміна, то цей статус, а також зміст самої терміносполуки варто обґрунтувати.

Виклад дисертації подекуди потрребує удосконалення. Іноді неоковирні формулювання викликають сумнів, чи йдеться про твори для саксофона, чи про художньо-методичні вправи, а чи про музикознавчі праці, що стосуються цих творів. Вважаю, що надалі здобувачу слід уважніше ставитися до мовно-стилістичного оформлення текстів з урахуванням норм писемної наукової комунікації.

Висловлені зауваження мають рекомендаційний та дискусійний характер і жодним чином не знижують наукововоої цінності дослідження.

Висновкуючи про рівень дисертації «Музично-професійна школа саксофонного мистецтва Китаю: національні традиції і міжнародні впливи», ще раз акцентуємо актуальність вирішуваної визначеної наукової проблеми, системність її опрацювання, самостійність, новизну досягнутих результатів, теоретико-практичне значення, достовірність висновків. Отже, маємо всі підстави констатувати, що праця, яка підготовлена відповідно до напрямків перспективного тематичного плану науково-дослідної роботи Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка (тема № 5 «Позаєвропейські артефакти музичної культури минулого і сучасності»), відповідає вимогам п. п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2022 року №44. За виконання цієї праці її автор Ши Сінь заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» напрямку 02 «Культура і мистецтво».

Доктор мистецтвознавства, професор,
професор кафедри теорії музики
Національної музичної академії України Б. О. Сюта

Підпис Б. О. Сюта
Засвідчую: начальник загального відділу
Національної музичної академії України